

Repliker och kommentarer

I den här avdelningen välkomnas kommentarer till tidigare bidrag och korta inlägg med ekonomisk-politisk anknytning

LARS CALMFORS

De adjungerade professorerna*

I *Ekonomisk Debatt* 1997:8 diskuterade jag de viktiga principfrågor angående ekonomernas integritet och oberoende i samhällsdebatten som Lars Jonung tog upp i en tidigare artikel. Dessa reflexioner har inte föranlett några ytterligare inlägg. Det har däremot de kortfattade kritiska synpunkter som jag framförde i detta sammanhang angående de adjungerade professurerna. Min kritik kommenteras i föregående nummer av Marian Radetzki (adjungerad professor) och Lars Bergman (ordinarie professor). Till detta kommer ett antal kommentarer som framförts mer eller mindre privat och som lämpat sig mindre väl för publicering.

Marian Radetzkis inlägg är av det mer personliga slaget, medan Lars Bergman diskuterar övervägandena bakom den adjungerade professur som Hans Tson Söderström innehar vid Handelshögskolan i Stockholm. Radetzki och Bergman väljer båda greppet att tolka mina synpunkter som att "riktiga" professorer skulle ha en större rätt att delta i samhällsdebatten än andra. Enligt Radetzki skulle jag mena att "inlägg från övriga

bara förvirrar debatten, och minskar ekonomkårens anseende". Bergman beskriver min syn som att "vad 'riktiga' professorer har att säga skall a priori tillmätas större vikt än vad adjungerade professorer och annat löst folk kan drista sig att framföra". Det kan därför finnas skäl att ytterligare klargöra min inställning.

Självfallet har varken jag eller någon annan hävdad att den ekonomiska debatten bör föras enbart av "riktiga" professorer eller ens enbart av akademiskt utbildade ekonomer. Akademiska forskningsperspektiv är viktiga. Men det är minst lika viktigt med praktiska ekonomisk-politiska erfarenheter och kunskaper om aktuella förhållanden liksom med allmänt sunt förnuft. Sådana perspektiv bör naturligtvis också tillföras i utbildningen. Framstående akademiska forskare har inte alltid den bakgrund som detta kräver. Detta är självklarheter. Jag tillhör förmodligen de ekonomer som betonat detta mest.

Min poäng är i stället att det bör råda så stor klarhet som möjligt om med vilka kunskaper olika personer deltar i samhällsdebatt och undervisning. Gör man det med i huvudsak egen vetenskaplig forskning som grund, är professorstiteln

LARS CALMFORS är professor vid Institutet för internationell ekonomi, Stockholms universitet, och ordförande i Ekonomiska Rådet.

* Jag är tacksam för synpunkter från Harry Flam, John Hassler, Assar Lindbeck och Lars Svensson.

en bra signal om detta. Gör man det i stället på grundval av annan kompetens, bör detta framgå. Därför är det olyckligt när adjungerade professorer "tappar bort" att de är adjungerade och i olika sammanhang framträder som akademiska professorer med en tyngre vetenskaplig meritering. Man riskerar därmed att skicka en felaktig signal om den egna kompetensen till en publik som inte kan bedöma denna i stället för att delta i debatten på egna meriter.

Jag har ingen anledning att här bedöma någon enskild adjungerad professor. Det finns naturligtvis goda exempel på korrekt "marknadsföring" liksom det finns dåliga exempel på motsatsen. Det finns förmodligen också adjungerade professorer som är vetenskapligt mer meriterade än en del "riktiga" professorer. Men den kompetensprövning som i varje fall hittills skett vid vanliga professorer har varit en garanti för att den *genomsnittliga* vanliga professorn är gediget vetenskapligt meriterad, medan den vetenskapliga prövningen vid adjungerade professorer inte uppfyllt lika högt ställda krav. Det är helt klart att flertalet adjungerade professorer i ekonomi aldrig skulle ha kunnat hävda sig i konkurrensen om en vanlig professur.

Man skulle kunna dra en parallell till medicinsk vård. Den som lider av någon krämpa kan många gånger få en bättre behandling av en sjukgymnast, naprapat eller kotknackare i stället för av en legitimerad läkare. Ändå tycker de flesta att det är ett rimligt krav att känna till den formella kompetensen hos den man behandlas av. Även om det med Lars Bergmans ord naturligtvis inte är den "formella ställningen utan idéernas, analysens och argumentationens styrka" som ska vara avgörande, finns det på samma sätt ett värde för allmänhet och studenter att få information om olika ekonomers formella kompetens. Tycker man inte det, skulle vi överhuvudtaget inte behöva något examenssystem i ekonomutbildningen.

Jag vill slutligen peka på risken för att en akademisk institution sänker kvalitetskraven på en adjungerad professor i de fall då tjänsten bekostas av dennes ordinarie arbetsgivare eller andra utomstående för att den vägen få ett resurstillskott till verksamheten. Detta kan vara allvarligt, eftersom vissa institutioner och personer ofta har ett egenintresse av att via en adjungerad professor skaffa sig vetenskaplig status. Denna finansieringsform är inte något undantag utan förekommer vid t ex Göteborgs, Stockholms, Umeå och Uppsala universitet liksom vid Tekniska Högskolan i Stockholm.

Min slutsats är således fortfarande att systemet med adjungerade professorer är olämpligt inom en samhällsvetenskap som nationalekonomin, där de adjungerade professorerna i de flesta fall inte besitter någon djup specialistkunskap utan är "generalister". Man bör använda sig av andra tjänstetyper för att tillföra ytterligare perspektiv till undervisningen än de snävt akademiska. Kanske borde de adjungerade professorerna helt enkelt döpas om till "adjungerade lärartjänster" eller "externa lektorat" eller något liknande.

Referenser

- Bergman, L, [1998], "Adjungerade professorer – svar till Lars Calmfors", *Ekonomisk Debatt*, årg 26, nr 2, s 140–141.
- Calmfors, L, [1997], "Nationalekonomernas oberoende – en kommentar till Lars Jonung", *Ekonomisk Debatt*, årg, 25, nr 8, s 484–488.
- Jonung, L, [1997], "Var finns den oberoende professorn?", *Ekonomisk Debatt*, årg 25, nr 7, s 399–405.
- Radetzki, M, [1998], "De adjungerade professorerna", *Ekonomisk Debatt*, årg 26, nr 2, s 142–143.